[P]

BESLUT

Datum	Dnr	Sid 1 (4)
2026-11-13	6797-2026	

Justitieombudsmannen
Mattias Almqvist

Kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av en förundersökning om förmögenhetsbrott

Beslutet i korthet: I en förundersökning om förmögenhetsbrott har Polismyndigheten under fyra år inte vidtagit några utredningsåtgärder trots att det funnits en utpekad gärningsperson. Ärendet avslutades i oktober 2026 med motiveringen att brottet kommer att preskriberas i december 2026 och att det sannolikt inte kommer att hinna utredas och åtal väckas innan dess. JO konstaterar att passiviteten står i strid med rättegångsbalkens skyndsamhetskrav och kritiserar Polismyndigheten för hur förundersökningen har hanterats.

JO har de senaste åren återkommande riktat kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av förundersökningar gällande förmögenhetsbrott. Bristerna i Polismyndighetens utredningsverksamhet har enligt JO varit sådana att de har riskerat att allvarligt skada allmänhetens förtroende för myndigheten.

De uppgifter som Polismyndigheten nu har lämnat tyder på att situationen har förbättrats jämfört med för några år sedan, vilket är positivt. JO betonar dock att det är mycket angeläget att Polismyndigheten fortsätter arbetet med att ytterligare korta handläggningstiderna för utredningar om förmögenhetsbrott.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 8 maj 2026 förde AA fram klagomål mot Polismyndigheten med anledning av långsam handläggning av en förundersökning där han är målsägande. I anmälan uppgav han bl.a. följande.

Han blev utsatt för ett bedrägeri. Förundersökningen lades ned men återupptogs sedan. Därefter har ärendet varit liggande under flera års tid utan aktiv handläggare. Han har kontaktat Polismyndigheten för att få information om ärendets status, handläggning och tidsplan. Beskedet han fått är att förundersökningen fortfarande är öppen, att ärendet för närvarande saknar handläggare och att någon prognos för fortsatt handläggning inte kan lämnas. Polismyndigheten har hänvisat till hög arbetsbelastning och prioritering av grövre brott. Den långvariga passiviteten påverkar hans möjligheter att få klarhet i ansvarsförhållanden och att kunna rikta eventuella skadeståndsanspråk mot ansvarig person eller ansvariga personer.

Utredning

Polismyndigheten (juristen BB) yttrade sig efter att berörda befattningshavare lämnat upplysningar.

Polismyndigheten redogjorde för följande bakgrund.

> Den 9 december 2021 upprättades i polisregion Väst en polisanmälan avseende bedrägeri. Det inleddes samma dag en förundersökning, hölls ett målsägandeförhör med AA, upprättades en tjänsteanteckning och begärdes in vissa uppgifter. Under veckorna som följde vidtogs det vissa utredningsåtgärder som dokumenterades i tjänsteanteckningar och promemorior. Den 4 januari 2022 antecknades en person som skäligen misstänkt och ärendet fördes över till polisregion Stockholm. Den 20 september 2022 lades förundersökningen ned. Efter att AA hade begärt prövning beslutade Åklagarmyndigheten den 20 oktober samma år att förundersökningen skulle återupptas och ärendet överlämnades till Polismyndigheten. Därefter har ärendet bara hanterats administrativt. Förundersökningen pågår alltjämt.
>
> Sedan år 2021 har AA skrivit flera e-brev och ringt till Polismyndigheten för att få svar på frågor om utredningen. Olika befattningshavare har i allt väsentligt besvarat hans frågeställningar.

Polismyndigheten redovisade därefter upplysningar från berörda befattningshavare enligt följande.

> Gruppchefen CC har uppgett att det ifrågavarande ärendet överfördes från polisregion Väst i januari 2022. Det fördelades då till balansgruppen. Gruppens uppgift var att hålla struktur bland ärendena i syfte att utifrån olika prioriteringsordningar kunna fördela dem till utredningsgrupperna. Alla ärenden kunde dock inte delas ut, utan en del lades i balans i avvaktan på att kunna resurssättas. Förundersökningen lades ned under hösten 2022, men en åklagare beslutade att den skulle återupptas. Ärendet lades då på nytt i balans. Eftersom ärendet inte innehåller några tvångsmedel, "fokuspersoner", "andra skyddsvärda" eller hittills har varit nära att preskriberas har det inte varit prioriterat. Preskription inträder i december 2026.
>
> Yttranden har även hämtats in från polisregion Stockholm och nationellt bedrägericentrum vid nationella operativa avdelningen. I dessa har de bl.a. redogjort för de åtgärder som har vidtagits för att komma till rätta med handläggningstiderna för bedrägeriärenden.

Polismyndigheten redogjorde slutligen för rättslig reglering och redovisade följande bedömning.

> Det har inte kommit fram något som tyder på att ärendet skulle ha motiverat mer eller mindre fem års handläggningstid. Under de första veckorna efter att polisanmälan upprättats vidtogs det ett antal handläggningsåtgärder, men sedan ärendet i januari 2022 flyttades över till polisregion Stockholm tycks det inte ha utretts överhuvudtaget, trots att det inte verkar ha funnits några andra hinder mot det än resursbrist.
>
> Av de inhämtade yttrandena kan utläsas att inflödet av ärenden har varit stort samtidigt som utredningsresurserna har varit begränsade, vilket har lett till att den ifrågavarande utredningen inte har bedrivits med den skyndsamhet som krävts. De förhållandena talar för att någon enskild befattningshavare inte bör kunna klandras för den långsamma handläggningen.
>
> Det finns vissa positiva signaler på att de åtgärder som polisregionen och avdelningen har redovisat börjar få effekt. Antalet ärenden i balans minskar, även om minskningen hittills har skett i relativt långsam takt. Utvecklingen kan

> därför sägas vara positiv, men det återstår arbete innan handläggningstiderna kan anses vara på en tillfredsställande nivå.
>
> Sammanfattningsvis har den aktuella förundersökningen alltså inte handlagts i enlighet med de skyndsamhetskrav som följer av lag. Det är mycket beklagligt.

AA kommenterade Polismyndighetens yttrande och framhöll att han är orolig för att den långa handläggningstiden i slutändan kan innebära att brottet preskriberas innan någon verklig utredning har kunnat genomföras.

AA har därefter upplyst JO om att förundersökningen har lagts ned den 29 oktober 2026. Motiveringen till beslutet är att ärendet kommer att preskriberas i december 2026 och att det sannolikt inte kommer hinna utredas och åtal väckas innan dess.

Rättslig reglering

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger (se 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Undersökningsledaren ansvarar för förundersökningen i dess helhet. Han eller hon ska se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. (Se 1 a § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948].)

Skyndsamhetsprincipen har tillkommit i både den enskildes och det allmännas intresse. För den enskilde är det viktigt att inte under längre tid än nödvändigt sväva i ovisshet om frågan kommer att prövas i domstol. En effektiv förundersökning ligger i det allmännas intresse eftersom möjligheterna att klara upp brott är betydligt större i nära anslutning till brottet. Vidare försämras bevisningen ju längre tiden går. Även intresset av att rätt påföljd döms ut talar för att förundersökningar bör bedrivas snabbt. (Se Lindberg, Rättegångsbalk 23 kap. 4 §, Karnov 2026-11-09 [JUNO].)

Bedömning

Av utredningen framgår att AA gjorde en polisanmälan om bedrägeri i december 2021. Sedan förundersökningen återupptogs i oktober 2022, och fram till dess att Polismyndigheten yttrade sig till JO den 1 oktober 2026, hade inga utredningsåtgärder vidtagits i ärendet. Den passivitet som förekommit står i strid med rättegångsbalkens skyndsamhetskrav.

JO har de senaste åren flera gånger kritiserat Polismyndigheten för långsam handläggning av förundersökningar gällande förmögenhetsbrott (se bl.a. JO 2023 s. 269, dnr 1994-2022, JO 2025 s. 294, dnr 8400-2024, och JO:s beslut den 26 mars 2025, dnr 6161-2024). Klagomål fortsätter att komma in till JO i fråga om långsam handläggning av utredningar av bedrägeri och andra förmögenhetsbrott. JO har löpande erinrat Polismyndigheten om att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Dessutom har jag i dag i ett annat ärende riktat kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av en förundersökning om förmögenhetsbrott (se

dnr 5830-2026) och utreder sedan tidigare ytterligare klagomål mot Polismyndigheten i fråga om handläggningen av sådana ärenden (se dnr 11286-2026).

Som JO har påtalat i tidigare beslut riskerar brister av detta slag i Polismyndighetens utredningsverksamhet att allvarligt skada allmänhetens förtroende för myndigheten. I förlängningen kan det leda till att den som blir utsatt för brott upplever att man inte kan räkna med någon hjälp från de brottsutredande myndigheternas sida. De uppgifter som Polismyndigheten har lämnat tyder på att situationen har förbättrats jämfört med för några år sedan. Det är i och för sig positivt. Det är dock mycket angeläget att Polismyndigheten fortsätter arbetet med att korta handläggningstiderna ytterligare för utredningar om förmögenhetsbrott.

Den passivitet som har förekommit vid handläggningen är naturligtvis oacceptabel. Jag ser särskilt allvarligt på att myndigheten inte tycks ha vidtagit några utredningsåtgärder trots att det aktuella brottet har närmat sig preskription. Det har fått till följd att förundersökningen nu lagts ned med hänvisning till att brottet inte kommer att hinna utredas innan preskription inträder. Polismyndigheten förtjänar kritik för hur förundersökningen har hanterats.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Mattias Almqvist. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Fanny Baltzer har föredragit ärendet och byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.